

יון ותרבותה - חלק ב

בשיעור זה נעסוק באלכסנדר מוקדון ובתרבות ההלניסטית.

פתיחה: נפתח בשאלה על ספרטה (שניתנה בשיעורי הבית בשיעור הקודם) ונספר לתלמידים על היריבות שהיתה קיימת בין אתונה וספרטה. יריבות זו החלישה את שתיהן והיתה הבסיס לעלייתו של כוח נוסף (בבחנית "שניים רבים- השלישי לוקח..")

פיליפוס מלך מוקדון (אזור בצפון יון) השתלט על כל ערי יון ופעל לאיחודן. מי שהמשיך את דרכו, לאחר הרצחו, היה אלכסנדר בנו.

פעילות א: נבקש מהתלמידים למלא מעין "תעודת זהות" על פי עמודים 68 - 69 בספר.

כדי לענות על שני הפרטים האחרונים בדף הזהות, נצפה בסרטון הבא:

<https://drive.google.com/file/d/1HGPxFh6anluMGZhsUo0Xduh-uTKy2LCY/view?usp=sharing>

מדינת יון משרד הפנים	תעודת זהות
שם: אלכסנדר כינוי: _____ שם האב: _____ ארץ מוצא: _____ למד אצל: _____ ניצח את _____ בשנת _____ ענו על פי המפה בעמוד 69: האימפריה עליה שלט השתרעה מהודו ב _____ ועד _____ במערב וכללה שלוש יבשות שהן: _____, _____, _____. ערים שנקראו על שמו: _____, _____, _____.	
מדינת יון משרד הפנים מת בגיל: _____ סיבת המוות: _____ ענו ע"פ הסרטון: יחס חייליו אליו _____ ממה נבע יחס זה? _____ _____ _____ _____ לאור מה שכתבתם, מדוע לדעתכם, זכה אלכסנדר בכינוי "הגדול"? _____ _____ _____ _____ _____	

מדינת יון משרד הכנים	תעודת זהות
שם: אלכסנדר כינוי: אלכסנדר הגדול שם האב: פיליפוס ארץ מוצא: מוקדון למד אצל: אריסטו	 ניצח את דרייווש השלישי מלך פרס בשנת ג' תכ"ח (333 לפני הספירה) ענו על פי המכה בעמוד 69: האימפריה עליה שלט השתרעה מהודו במזרח ועד יון במערב וכללה שלוש יבשות שהן: אסיה, אירופה ואפריקה. ערים שנקראו על שמו: אלכסנדריה אלכסנדריפוליס
מדינת יון משרד הכנים מת בגיל: 33 סיבת המוות: מחלה	ענו ע"פ הסרטון: יחס חייליו אליו חייליו העריצו אותו והיו מוכנים ללכת אחריו ולהילחם למענו באש ובמים. ממה נבע יחס זה? אלכסנדר נקט כלפי חייליו יחס אבהי. הוא התעניין בשלומם והשתתף בצערם בכנות. הוא עודד אותם וחיזק את הכוחות החיוביים שבהם. אלכסנדר עורר בחייליו את תחושת השותפות וההכרה בכך שהם נלחמים למען מטרה נעלה. לאור מה שכתבתם, מדוע לדעתכם, זכה אלכסנדר בכינוי "הגדול"? יתכן שהיה זה בזכות הישגיו הצבאיים ו/או בזכות אישיותו הנערצת. יתכן גם כי בשל שאיפתו למזג את כל התרבויות המקומיות וליצור תרבות חדשה ועליונה שתופץ בכל רחבי העולם.

פעילות ב: לאחר שאלכסנדר מת, התחלקה האימפריה לאזורי שליטה שונים.

נעין במפה בעמוד 70 ונשאל את התלמידים: מי שלט בארץ ישראל לאחר מות אלכסנדר?
תשובה: בית תלמי.

דרך ההתבוננות במפה זו, נמחיש לתלמידים מה קורה בארץ ישראל בתקופה זו: מוקמות ערים הלניסטיות¹ רבות, בעיקר במישור החוף. אולם יהודה (אזור שכונה אז יודיאה) המשיכה לשמור על דתה ותרבותה.

כעת ננסה להבין מה מאפיין עיר הלניסטית על ידי מטלת צפייה. על התלמידים לענות תוך כדי הצפייה בסרטון על השאלות הבאות:

1. ציינו, על פי הסרטון, אלו אתרים ומבנים מאפיינים עיר הלניסטית.
2. מחלקו השני של הסרטון, אנו לומדים על מבנים חדשניים נוספים שהוקמו באלכסנדריה שבמצרים. ציינו שני מבנים וחשבו: מדוע אנשים רבים נמשכו לתרבות ההלניסטית?

הקישור לסרטון:

https://drive.google.com/file/d/1VpykCSGLQL7T5nvP01JCxpFN_oKweUi0/view?usp=sharing

תשובות:

1. אתרים ומבנים: השוק (אגורה). תיאטרון, מקדש לאלים, סטואה (מבנה הכולל מעבר מקורה עם עמודים בצידו). מוסד נוסף שאפיין כל עיר הלניסטית (ואינו מוזכר בסרט) היה הגימנסיון.
2. נמל, מגדלור, ספריה (שהייתה מעין מכון מחקר). אנשים נמשכו לתרבות זו משום שהיא פיתחה חידושים רבים מבחינה תרבותית וכלכלית. היא השקיעה בידע ובמחקר, בתרבות ובאומנות והביאה לצמיחת המסחר.

1. יתכן שהיה זה בזכות הישגיו הצבאיים ו/או בזכות אישיותו הנערצת. יתכן גם כי בשל שאיפתו למזג את כל התרבויות המקומיות וליצור תרבות חדשה ועליונה שתופץ בכל רחבי העולם.

כעת, נפנה את התלמידים לעמוד 71 בספר הלימוד ונבקש מהם לאתר סיבה נוספת לכך שהתרבות ההלניסטית משכה אנשים רבים:

תשובה: כל אדם היה יכול להצטרף לתרבות החדשה, ללא קשר למוצאו ולדתו ולהשתלב בקלות בחברה הסובבת.

עתה נבין מדוע תרבות זו, שחדרה את אט לתוך יהודה, משכה אליה יהודים רבים: יהודי מן השורה היה יכול להגיע למעמד חברתי - כלכלי גבוה ללא הצורך להפנות עורף לדתו. היחס ליהודים היה כשווה בין שווים.

ובאמת, תקופה זו התאפיינה בשיתוף פעולה ויצירה משותפת בין התרבות היהודית להלניסטית. (בסרט הנפלא "אורות" ניתן לראות כיצד יוני וילד יהודי מנגנים יחד והצלילים ה"יהודיים" וה"יווניים" משתלבים יחדיו)

אולם, מכיוון שהשתלבות מלאה, והשגת זכויות אזרחיות מלאות היתה שמורה רק לבוגרי הגימנסיון (בו עסקו בספורט בעירום) היווה הדבר התמודדות לא פשוטה עבור יהודים רבים. מחד, הם לא הוכרחו להמיר את דתם ומאידך, אימוץ אורח החיים ההלניסטי בשלמותו, גרם להתרחקותם מהדת.

פעילות סיום:

על מנת ליצור שיח ודיון פורה בנושא התרבות ההלניסטית והשפעתה (ולמעשה, תרבות המערב) בו עסקנו גם בשיעור הקודם, ישנן שתי אפשרויות: (מומלץ להשתמש בשתייה!)

אפשרות א: כל תלמיד מקבל היגד (ראו להלן רשימת היגדים בסוף המערך) ועליו לומר איזו תרבות הוא מייצג - את התרבות היהודית או התרבות ההלניסטית.

לדוגמה:

היגד א: חשוב להתעמל ולעשות ספורט כדי לשמור על הבריאות. (תרבות יהודית)

היגד ב: חייבים להשקיע רבות בפיתוח הגוף והשרירים כי היופי והחוזק של הגוף הם הדברים הכי חשובים בחיים. (תרבות הלניסטית)
על ידי הפעלה זו, נחדד את ההבדלים בין התרבויות ונבין מה עמד במרכז כל אחת מהן.

אפשרות ב:

נצפה בסרטון נהדר - "הקרוב על היופי" מבית היוצר של 'אש התורה':

<https://drive.google.com/file/d/1WBA8DUvlsPCdhyZyz4u91Omeg90oetqw/view?usp=sharing>

למידה מרחוק:

נשלח לתלמידים את הקישור הבא:

<https://docs.google.com/forms/d/1wzpa6APY-K8vklcKEqPuWHOpdMk3iowzLQWRNwJg2rY/edit>

זהו מערך שיעור ב- GOOGLE FORMS

שימו לב!! עליכם ליצור עותק, לשנות את שם הקובץ ולשלוח לתלמידים, כך שהתשובות תגענה אליכם ולא אלינו..

בהצלחה!